

Πρόσωπο

ΤΖΟ ΝΕΣΜΠΟ

«Οι σχέσεις αίματος μας καθορίζουν»

Ο αγαπημένος νορβηγός **συγγραφέας**, που πουλάει εκατομμύρια αντίτυπα σε όλον τον κόσμο, επιστρέφει με ένα **βιβλίο** στο οποίο ανατέμνει τις οικογενειακές σχέσεις.

ΑΠΟ ΤΗ **ΜΑΡΙΑΕΝΑ ΑΣΤΡΑΠΗΛΑΟΥ**

Ο Τζο Νέσμπο δεν ξέρει αν θα έρθει εφέτος στην Ελλάδα. Το εισιτήριό του είναι κλεισμένο, Οσλο-Αθήνα, Αθήνα-Κάλυμνος, αλλά η πορεία της πανδημίας στη χώρα – τη δική μας – θα καθορίσει αν θα μπει στα αεροπλάνα για να παραμείνει πιστός στο ετήσιο ραντεβού του για αναρρίχηση με φόντο την Τέλενδο. Είναι κουλ όπως και να 'χει, θα περιμένει την εξέλιξη των πανδημίας και θα συμμορφωθεί ανάλογα – εξάλλου στη χώρα του οι συνανομοσολόγοι της πανδημίας θεωρούνται εκ προοιμίου γραφικοί. Ο ίδιος έχει ανάγκη την αβρεναλίνη της ίδιας απαιτητικής αυτής σωματικής άσκησης, χρειάζεται και τις εμπειρίες που θα διοχετευθούν ακόμα και «ύπουλα» στα **βιβλία** του. Για παράδειγμα, στο τελευταίο του με τίτλο «Το Βασίλειο», το οποίο θα κυκλοφορήσει στις 17 Σεπτεμβρίου σε όλον τον κόσμο (και στην Ελλάδα, από τις **εκδόσεις Μεταίχμιο**), περιγράφει ένα πτώμα που ανασύρεται από έναν γκρεμό με τόσες γλαφυρές λεπτομέρειες που μόνο ένας αναρριχητής θα μπορούσε να γνωρίζει. «Όταν γράφεις, η φαντασία σου πάντα σε πηγαίνει σε μέρη όπου έχεις ήδη βρεθεί» θα πει στη διάρκεια της τηλεφωνικής μας συνομιλίας καθώς οι έντονοι ήχοι της πόλης του Οσλο μαρτυρούν ότι βρίσκεται διαρκώς σε κίνηση. Ο Νέσμπο εξηγείται αλλά θα είναι «πάντα αεικί-

ντος», όπως θα μπορούσε να τιτλοφορείται μια (αυτο)βιογραφία του. Κι όμως, εκεί που νομίζεις ότι γνωρίζεις ποιο θα είναι το επόμενο βήμα του, τουλάχιστον το συγγραφικό, μετά από δεκάδες **βιβλία**, εκατομμύρια αντίτυπα και τη σταθερή ένδειξη «best seller» στα εξώφυλλά τους, εκείνος αποδεικνύει ότι πάντα θα έχει κάτι καινούργιο να πει, ακόμα και όταν δεν αλλάζει εντελώς το αφήγημα (το λογοτεχνικό, όσο και το προσωπικό). «Το Βασίλειο», για παράδειγμα, δεν είναι ένα τυπικό **βιβλίο** Τζο Νέσμπο, από την άποψη ότι ξεκινάει με έναν πιο αργό ρυθμό, τον οποίο διατηρεί για πολλές σελίδες προκειμένου να αναπτύξει τη σχέση και τους χαρακτήρες δύο αδελφών, όπως και τη μεταξύ τους περιπλοκή σχέση. Διαβάζοντάς το πλήρως απορροφημένη ομολογώ ότι προς στιγμήν σκέφτηκα πως έχει γίνει κάποιο λάθος με το εξώφυλλο και ότι αυτό είναι το **βιβλίο** ενός άλλου **συγγραφέα** και όχι του ανθρώπου που επινόει κάθε φορά όλο και πιο φρικιαστικούς τρόπους για να σκοτώνει τους χαρακτήρες του. Τριακόσες σελίδες μετά(!), ο γνωστός Νέσμπο επέστρεψε και οι φόντοι άρχισαν να διαδέχονται ο ένας τον άλλον κατά ριπάς. «Ναι, είναι αρκετά διαφορετικό το ύφος αυτού του **βιβλίου**. Ήταν όμως το είδος της ιστορίας που απαιτούσε να γραφτεί διαφορετικά. Δεν είναι το κλασικό αστυνομικό **βιβλίο** όπου παίζεις με τον αναγνώστη ένα διαρκές "whodunnit", αλλά

μια αφήγηση στην οποία τον πρώτο λόγο έχουν κυρίως οι χαρακτήρες και οι σχέσεις μεταξύ δύο ανδρών που γίνονται εναλλάξ ο μεγάλος και ο μικρός αδελφός οι οποίοι είναι ικανοί για τις μεγαλύτερες πράξεις αγάπης αλλά και προδοσίας. «Το Βασίλειο» είναι ένα οικογενειακό θρίλερ επί της ουσίας. Στα **βιβλία** μου πάντα γράφω για κλειστούς οργανισμούς και κοινωνικούς φορείς όπως η Αστυνομία ή ο Στρατός της Σουηδίας, δηλαδή για μικρές κοινωνίες μέσα στη μεγάλη κοινωνία. Τώρα ήρθε η ώρα να μπω στα άδυστα της οικογένειας. Αυτή λοιπόν ασ πούμε ότι είναι μια "σπουδή" πάνω στις οικογενειακές σχέσεις. Σας ελέγε, γράφω για πράγματα που γνωρίζω. Όλοι έχουν μια οικογένεια και εγώ επιπλέον έχω και δύο αδελφια. Επίσης, είχα έναν πατέρα που ήταν ένας λογικός άνθρωπος και μας έλεγε ότι πρέπει πάντα να βρίσκουμε τρόπους να μιλάμε μεταξύ μας και να βγάζουμε τα συμπεράσματά μας βάσει της λογικής. Ωστόσο, θυμάμαι μια φορά που είχε τσακωθεί με έναν γείτονά μας και όταν εγώ του είπα "μάλλον πρέπει να δεις ψύχραιμα και τις δύο πλευρές για να βγάλεις κι εσύ τα δικά σου συμπεράσματα" εκείνος μου είχε πει "όχι, σε αυτή την περίπτωση πρέπει να υποστηρίξω την πλευρά της οικογένειάς μας". Πάντα φθάνεις σε ένα σημείο όπου το να είσαι πιστός είναι πιο σημαντικό από το να είσαι λογικός». Για τον Νέσμπο η οικογένεια παραμένει ο νούμερο ένα δε-

σμός μας στη ζωή μας – για τον Σκανδιναβό Νέσμπο, ο οποίος ως Νορβηγός απαλλάσσεται από οικογενειακές υποχρεώσεις που συνηθώς πέφτουν αποκλειστικά στους ώμους των πολιτών μεσογειακών λαών (και όχι μόνος), χάρη στο αποτελεσματικότερο κράτος πρόνοιας της χώρας του. «Αν έχεις γεννηθεί στη Νορβηγία το κράτος θα σε φροντίσει από τη στιγμή που θα έρθεις στον κόσμο μέχρι να πεθάνεις. Αλλά ακόμα και έτσι, η οικογένεια παραμένει ο πιο ισχυρός σου δεσμός από σναισθηματικής απόψεως. Ακόμα και όταν υπάρχουν συγγενείς με τους οποίους δεν τα πηγαίνουμε ιδιαίτερα καλά ή δεν μοιραζόμαστε τις ίδιες απόψεις, έχουμε την τάση να τους προστατεύουμε. Ή να τους μισούμε. Από την προστασία πηγαίνουμε στο μίσος και δεν υπάρχει ενδιάμεση κατάσταση για να σχετιστούμε με την οικογένεια. Το μόνο που δεν μπορούμε να κάνουμε είναι να την αγνοήσουμε, όπως συμβαίνει σε αυτό το **βιβλίο**. Οι σχέσεις αίματος μας καθορίζουν. Βλέπεις ότι κάποιος που δεν ξέρει ποιος είναι ο πατέρας του το θεωρεί πολύ σημαντικό να μάθει. Θέλουμε να ξέρουμε τα γονιά μας, σε ποιον μοιάζουμε, τι να περιμένουμε περίπου στη ζωή. Είναι μέρος της ενδοσκοπικής μας περιέργειας. Ο κόσμος προχωράει, αλλά δεν έχουν αλλάξει και τόσο πολλά όσο νομίζουμε». Αυτό είναι το μόνος σίγουρο. Γιατί στην περίπτωση της οικογένειας των δύο αδελφών, όπως και σε άλλη μία της μικρής

ANDRÉ GALAN/EPH

Δεν είναι το κλασικό αστυνομικό βιβλίο όπου παίζεις με τον αναγνώστη ένα διαρκές “whodunnit”, αλλά μια αφήγηση στην οποία τον πρώτο λόγο έχουν κυρίως οι χαρακτήρες

κοινωνίας όπου έχουν μεγαλώσει, συμβαίνει και κάτι άλλο το οποίο δεν είναι εντελώς ασύνηθες όπως θα όφειλε: Γονείς αγαπούν τα παιδιά τους με τρόπους που υπερβαίνουν τα θεμιτά όρια. «Η αιμομιξία, όπως και άλλοι τύποι κακοποίησης, σωματικής ή λεκτικής, απαντώνται συχνά στην οικογένεια. Μέσα στην ασφάλεια του σπιτιού του, μπορεί κανείς να κάνει κατάχρηση εξουσίας και να επιδοθεί σε απαγορευτικές συμπεριφορές χωρίς απαράτητα να τιμωρηθεί γ' αυτό. Ακριβώς δηλαδή όπως συμβαίνει με τον αρχηγό κάθε δικτατορίας που δεν δίνει λογαριασμό σε κανέναν, έτσι και στην οικογένεια όπου απαντάται ιεραρχία και μια δομή άνισης κατανομής δύναμης υπάρχει πρόσφορο έδαφος για απεχθείς συμπεριφορές».

Βιβλία που διαβάζονται σαν ταινίες

Στο τέλος της μέρας και των 696 σελίδων του, «Το Βασίλειο» είναι ένα βιβλίο που μόνο ο Τζο Νέσμπο θα μπορούσε να έχει γράψει. Υπάρχει και η υπερβολή της πλοκής που οδηγεί στην αναληθοφάνεια (μα πόσα πτώματα θα χωρέσει αυτός ο γκρεμός χωρίς να πάρει ποτέ είδηση η Αστυνομία ότι καταλήγουν εκεί!), υπάρχουν και οι αναφορές στη σέξι ποπ κουλτούρα, όπως στην ταινία και στο βιβλίο «Crash» που συνδέουν το ανάγνωσμα με την εποχή του. «Είναι ασυνείδητες επιρροές που παρεισφρύνουν στα κείμενά μου δίχως να το επιδιώκω. Είχα δει την ταινία του Ντέ-

βιντ Κρόνενμπεργκ παλαιότερα, αλλά μόνο πρόσφατα διάβασα το βιβλίο του Τζέιμς Μπάλαρντ. Εντυπωσιάστηκα, γιατί περίμενα ότι η ταινία του Κρόνενμπεργκ θα ήταν πιο δυνατή από το βιβλίο, αλλά τελικά συνέβη το αντίθετο. Τι να πω, κάποιες ιστορίες λέγονται καλύτερα μέσα από τον κινηματογράφο, άλλες πάλι ζωντανεύουν καλύτερα μέσα από ένα βιβλίο. Βέβαια υπάρχουν και περιπτώσεις όπως το βιβλίο “Καμιά πατρίδα για τους μελλοθάνατους” του Κόρμακ Μακ Κάρθι, το οποίο έγινε μια εξίσου καλή ταινία από τους αδελφούς Κοέν. Γνωρίζω πολύ καλά ότι πολλοί συγγραφείς της γενιάς μου έχουν επηρεαστεί από τον κινηματογράφο και δίνουν μια τέτοια δομή στα βιβλία τους ώστε να θυμίζουν ταινία, όπως κατά πάσα πιθανότητα κάνω κι εγώ, για να είμαι ειλικρινής. Και χάρη σε περιπτώσεις όπως το “Καμιά πατρίδα για τους μελλοθάνατους” οι θεατές του κινηματογράφου είναι περισσότερο έτοιμοι να παρακολουθήσουν “λογотεχνικές ταινίες”, όπως και οι αναγνώστες των βιβλίων είναι πιο έτοιμοι να διαβάσουν ένα βιβλίο σαν να βλέπουν μια ταινία».

INFO
Στις 17/9, ημέρα κυκλοφορίας του νέου βιβλίου του, ο Τζο Νέσμπο θα συνομιλήσει με τον Θοδωρή Κουτσογιαννόπουλο σε μια διαδικτυακή εκδήλωση που διοργανώνουν τα Public και οι εκδόσεις Μεταίχμιο.